

Людмила Черніченко

ПЕДАГОГІЧНА АКСІОЛОГІЯ У НАВЧАЛЬНО-ВИХОВНОМУ ПРОЦЕСІ ІНКЛЮЗИВНОГО ЗАКЛАДУ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ

Складні соціальні і економічні перетворення, що відбуваються в сучасному українському суспільстві, роблять істотний вплив на освітні процеси, демонструючи обмеженість традиційних освітніх систем, що формують уніфікований тип особистості. Нині модернізація освіти орієнтована на гуманістичне осмислення і практичне використання внутрішнього потенціалу людини, його творчі можливості. Гуманістична орієнтація освіти, шляхом впровадження інклюзивного навчання, орієнтує на повагу до особистості дитини не залежно від рівня її розвитку чи соціального статусу, враховуючи її можливості і потреби. У практичному плані вияв гуманного ставлення до дитини з особливими освітніми потребами пов'язано з розглядом аксіологічних (ціннісних) аспектів освіти.

Аксіологія як вчення про цінності, з одного боку, виступає методологічною основою і механізмом формування ціннісної свідомості як вірогідної форми нового світогляду людини, з іншої – дозволяє переосмислювати й оновлювати цінності самої освіти на даному історичному етапі його розвитку.

Цінність – це, за словами О. Сухомлинської, утворення, в основі яких лежать почуття людей, спрямовані на ідеал, ідеальне, те, до чого людина прагне. Цінності означають позитивну або негативну значущість будь-якого об'єкта, нормативний, оцінний бік явищ [4, с. 14]. Цінності – це будь-який предмет чи об'єкт, що має життєво важливе значення для суб'єкта, групи, колективу, вікового прошарку, етносу. Ціннісні пріоритети – це позитивна значущість об'єктів довкілля для людини, що визначається не їх властивостями самими по собі, а їх залученням у сферу людської життєдіяльності, інтересів і потреб, взаємовідносин у соціумі. А ціннісні орієнтації, виступаючи одним із центральних особистісних утворень, виражають свідоме ставлення дитини до соціальної дійсності і в цій своїй якості визначають мотивацію поведінки і мають суттєвий вплив на всі сторони її діяльності [1].

Дослідження проблеми становлення цінностей дозволяє стверджувати, що ціннісні орієнтації виступають характеристикою зростаючих можливостей дитини дошкільного віку у свідомому виявленні психологічного простору «Я». В ціннісних орієнтаціях відбивається рівень суб'єктної активності дитини, ступень дорослішання та гармонізації всіх психологічних надбань, що має прояв в поведінці, відносинах з іншими людьми, в пізнавальній та предметно-практичних видах діяльності.

Розглядаючи дошкільне дитинство як період активного становлення

особистості та первинної соціалізації, можна виділити складові особистості, що визначають основні напрями формування ціннісних орієнтацій. Це – ціннісне ставлення, ціннісні знання і ціннісна поведінка.

Ціннісне ставлення відображає внутрішню позицію особистості, взаємозв'язок особистісних і суспільних значень. У дошкільника воно виражається в емоційно-експресивних проявах, а також у судженнях і вчинках.

Ціннісні знання – форма відображення об'єктивної дійсності, яка дозволяє дитині співвідносити об'єкти і явища навколишнього світу з усталеними уявленнями про цінності добра, захищеності, любові та бачити в навколишньому світі відображення соціально значущих цінностей [2; 3].

У ціннісній поведінці відображається можливість внутрішньої і зовнішньої регуляції вчинків і дій на основі наявних ціннісних орієнтацій особистості. Початок присвоєння маленьким дошкільникам суспільних цінностей закладається у взаємостосунках з батьками, тому сім'ю можна розглядати в якості основи системи ціннісних орієнтацій особистості дитини з особливостями в розвитку.

Надалі функцію носіїв і трансляторів цінностей беруть на себе педагоги, вихователі, вчителі. Передача певних знань про об'єкти або явища навколишнього світу в ході спільної взаємодії педагогів і дітей формує у них соціальну спрямованість, ціннісно-вибіркове ставлення до світу. Отже, педагогічна аксіологія як галузь педагогічного знання розглядає освітні цінності з позиції самоцінності людини і визначає ціннісні підходи до освіти на основі визнання цінності самої освіти. Предметом педагогічної аксіології є формування ціннісної свідомості, ціннісного ставлення і ціннісної поведінки особистості дошкільника в умовах освітньої інклюзії.

Список використаних джерел:

1. Богуш Алла *Духовність у вимірі мистецтва* / Алла Богуш // *Дошкільнє виховання*. – 2013. – № 9. – С. 3–5.
2. Піроженко Т. О. *Методичні засади вивчення ціннісних орієнтацій дитини старшого дошкільного віку* / Т. Піроженко, С. Ладивір, К. Карасьова, Л. Соловйова // *Проблеми загальної та педагогічної психології : збірник наукових праць / за заг. ред. С. Д. Максименко*. – Т. XIII. – Частина 5. – К. : «Гнозис», 2011. – С. 307–317.
3. Пісарєва О. В. *Особливості прояву ціннісних орієнтацій у спілкуванні старших дошкільників* // *Актуальні проблеми психології : зб. наук. пр. Інституту психології імені Г. С. Костюка НАПН України*. – К. : «Срібна хвиля», 2013. – Том IV. *Психологія розвитку дошкільника*. – Випуск 9. – С. 236–247.
4. Сухомлинська О. В. *Концептуальні засади формування духовності особистості на основі християнських моральних цінностей* / О. В. Сухомлинська // *Шлях освіти* – 2002 – № 4.